

แนวทาง

สำหรับการดำเนินงาน

ป้องกัน

เด็กจมน้ำ ในชุมชน

สำนักโรคไม่ติดต่อ
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
โทรศัพท์ 0 2951 0402, 0 2590 3967-8
สนับสนุนงบประมาณโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

แนวทาง

สำหรับการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำในชุมชน

ทีมปรึกษา

นายแพทย์นพพร ชื่นกลิ่น
ดร.นายแพทย์ภานุวัฒน์ ปานเกตุ

คณะผู้จัดทำ

นางสุชาดา เกิดมงคลการ
นางสาวส้ม เอกเฉลิมเกียรติ
นางสาวสุติมา ชันรสิน

บรรณาธิการ

นางสุชาดา เกิดมงคลการ
นางสาวส้ม เอกเฉลิมเกียรติ

จัดทำและเผยแพร่โดย

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2951 0402 โทรสาร 0 2590 3968
www.thaincd.com, www.facebook.com/thaincd

สนับสนุนงบประมาณ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2557
จำนวนพิมพ์ 56,820 เล่ม
จำนวนหน้า 22 หน้า
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ISBN 978-616-11-2089-4

คำนำ

การเสียชีวิตจากการจมน้ำ จมน้ำของเด็กมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2542 - 2548 และเริ่มลดลงตั้งแต่ปลายปี 2549 หลังจากรวมควบคุมโรคและภาคีเครือข่ายเริ่มดำเนินการป้องกัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าจำนวนการจมน้ำจะลดลง แต่ยังคงลดลงอย่างช้าๆ โดยเฉพาะช่วงเด็ก 5 - 14 ปี พบว่าลดลงน้อยมาก ทั้งนี้หากยังเป็นเช่นนี้ต่อไป ในอีก 10 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะยังคงสูญเสียเด็กไปอีกเกือบ 13,000 คน จากสาเหตุการจมน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุที่สามารถป้องกันได้

ในการป้องกันเด็กจมน้ำ ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานทุกภาคส่วน จำเป็นต้องร่วมมือกันดำเนินการในมาตรการต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการจมน้ำคือ ปัจจัยเสี่ยงทางด้านตัวบุคคล และทางด้านสิ่งแวดล้อม เพราะการใช้มาตรการใดเพียงมาตรการหนึ่งจะไม่สามารถแก้ปัญหาเด็กจมน้ำได้ เนื่องจากเด็กแต่ละช่วงกลุ่มอายุจะมีมาตรการป้องกันที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะชุมชน/ท้องถิ่นซึ่งเป็นหัวใจหลักของการป้องกันเด็กจมน้ำ เนื่องจากแหล่งน้ำที่เกิดการจมน้ำ มากกว่าครึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่อยู่ในชุมชน ดังนั้น ถ้าทุกคนในชุมชน/ท้องถิ่นร่วมมือกันโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ก็จะสามารถช่วยลดปัญหาเด็กจมน้ำลงได้

สำนักโรคไม่ติดต่อ
กรมควบคุมโรค

สารบัญ

การตกน้ำ จมน้ำ ของเด็ก	1
แนวทางการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำในชุมชน	3
มาตรการป้องกันเด็กจมน้ำ	4
• การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กผ่านสถานบริการสาธารณสุข	8
• การสอนหลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดให้แก่เด็ก	9
• การสื่อสารประชาสัมพันธ์/รณรงค์ และการเฝ้าระวังการจมน้ำในชุมชน	11
• การกำจัดแหล่งน้ำเสี่ยงภายในบ้าน และรอบๆ บ้าน	12
• การสร้างรั้วล้อมรอบ/การติดป้ายคำเตือน/ การจัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำไว้บริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง	13
• การกำหนดให้มีกฎหมาย/กฎระเบียบ/ข้อบังคับเพื่อให้เกิด ความปลอดภัยทางน้ำ	14
• การสอนการปฐมพยาบาล/CPR ให้แก่ประชาชน/ผู้นำชุมชน	16
ภาคผนวก	18
แบบฟอร์ม ก: แบบสำรวจข้อมูลเพื่อการดำเนินงาน ป้องกันเด็กจมน้ำในชุมชน/พื้นที่	19
แบบฟอร์ม ข: แบบสำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงภายในชุมชน	21
แบบฟอร์ม ค: แบบสำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงภายในบ้าน และรอบบ้าน	22

การตกน้ำ จมน้ำ ของเด็ก

กลุ่มเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี พบว่า การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่ง ซึ่งสูงมากกว่าการเสียชีวิตจากโรคอื่นๆ ในทุกสาเหตุทั้งโรคติดเชื้อและโรคไม่ติดเชื้อ โดยในแต่ละปีจะมีเด็กไทยเสียชีวิตจากการจมน้ำเกือบ 1,400 คน หรือวันละเกือบ 4 คน ทั้งนี้เด็กที่จมน้ำเกือบครึ่งหนึ่งจะเสียชีวิต

เพศ

เด็กที่จมน้ำเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงประมาณ 2 เท่าตัว

ช่วงเวลา

เดือนเมษายนมีจำนวนเด็กเสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำมากที่สุด รองลงมาคือมีนาคม และพฤษภาคม

เพียงช่วงปิดภาคการศึกษาฤดูร้อน (มี.ค.-พ.ค.) มีเด็กตกน้ำ จมน้ำ สูงถึงเกือบ 500 คน

สถานที่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการเสียชีวิตสูงที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือ

แหล่งน้ำที่มีเด็กเสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำสูงที่สุด คือ แหล่งน้ำธรรมชาติ (ร้อยละ 49.9) รองลงมาคือสระว่ายน้ำ (ร้อยละ 5.4) และอ่างอาบน้ำ (ร้อยละ 2.5)

ปัจจัยเสี่ยง

คน

- ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็ก เช่น หนีไปเล่นน้ำ ไม่คิดว่าแหล่งน้ำจะเป็นอันตราย
- ผู้ปกครองปล่อยเด็กไว้ใกล้แหล่งน้ำตามลำพัง เพราะไม่คิดว่าจะเป็นอันตราย (เด็กจมน้ำได้ แม้มีระดับน้ำสูงแค่ 1 - 2 นิ้ว)
- ขาดความรู้/ทักษะเกี่ยวกับความปลอดภัยทางน้ำ ประกอบด้วย
  - 1) ความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ เช่น การใช้อุปกรณ์ความปลอดภัยทางน้ำ การใช้เสื้อชูชีพ การเดินทางทางน้ำ
  - 2) ทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำ
  - 3) ทักษะการช่วยเหลือที่ถูกต้อง (รวมถึงการปฐมพยาบาล)

แหล่งน้ำ

- แหล่งน้ำมีระดับพื้นใต้น้ำไม่เท่ากัน ลึก เย็น ชัน คลื่นใต้น้ำ ต่อไม่ได้น้ำ
- กระแสน้ำแรง เร็ว ปรากฏการณ์ Rip Current

สิ่งแวดล้อม

- ขาดอุปกรณ์ความปลอดภัยทางน้ำบริเวณแหล่งน้ำ
- ไม่มีการป้องกันแหล่งน้ำ เช่น การสร้างรั้ว/ติดป้ายคำเตือน
- ไม่มี Lifeguard อยู่บริเวณแหล่งน้ำ
- ขาดการเรียนการสอนเรื่องความปลอดภัยทางน้ำ
- ขาดโปรแกรมการสร้างตระหนักรู้ของชุมชน
- ขาดกฎหมาย/การลงโทษเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางน้ำ
- ขาดการกำกับดูแลของหน่วยงานในพื้นที่

แนวทางการดำเนินงาน ป้องกันเด็กจมน้ำในชุมชน

วิธีการ

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเด็กจมน้ำในชุมชน/พื้นที่
  - ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสำรวจข้อมูลในชุมชน/พื้นที่ ทั้งจำนวนการบาดเจ็บและเสียชีวิต รวมทั้งสถานที่เกิดเหตุ และข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ (แบบฟอร์ม ก) เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการดำเนินงานป้องกัน
2. สำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชน/พื้นที่
  - ชุมชนต้องมีการสำรวจแหล่งน้ำที่เสี่ยงต่อการจมน้ำของเด็กที่อยู่ในบริเวณชุมชน (แบบฟอร์ม ข) เช่น แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทาน แม่น้ำ คลอง บ่อขุด/บ่อที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เพื่อนำมากำหนดแนวทางป้องกันในชุมชน
  - ชุมชนต้องมีการแนะนำให้ประชาชนในชุมชนมีการสำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงภายในบ้าน และบริเวณรอบๆ บ้าน (แบบฟอร์ม ค) เช่น ถังน้ำ กะละมัง โอ่ง อ่างบัว บ่อเลี้ยงปลา แอ่งน้ำ ท่อระบายน้ำ เพื่อให้ประชาชนมีการป้องกัน/กำจัดแหล่งน้ำเสี่ยงที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก
3. จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ
  - 1) นำเสนอ case (รายละเอียดการจมน้ำของเด็กในแต่ละกรณี) และ/หรือสถานการณ์การจมน้ำของเด็กในพื้นที่ เพื่อให้ทุกคน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นปัญหาพร้อมกัน และกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะร่วมกันแก้ปัญหา

- 2) ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำ ซึ่งภายในแผนการดำเนินงานควรประกอบไปด้วยมาตรการ/กิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณ แหล่งทรัพยากร (คน เงิน ของ) รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ
4. ดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำตามแผนที่กำหนดไว้
5. ติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงาน
6. สรุปผลการดำเนินงาน และนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขแผนการดำเนินงานในปีต่อไป
7. ผลักดันให้มีการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำ อยู่ในแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกปี

มาตรการป้องกันเด็กจมน้ำ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการจมน้ำประกอบด้วย คน แหล่งน้ำ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการป้องกันเด็กจมน้ำจึงควรมีมาตรการที่ครอบคลุมต่อปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้

มาตรการและกิจกรรมเพื่อป้องกันเด็กจมน้ำ

1. มาตรการด้านการให้ความรู้

เป็นมาตรการที่ส่งเสริม/สนับสนุนให้เด็ก และผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก มีความรู้หรือทักษะในการป้องกันการจมน้ำ เช่น

- การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กผ่านสถานบริการสาธารณสุข
- การสอนหลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดให้แก่เด็ก
- การสื่อสารประชาสัมพันธ์/รณรงค์ให้เด็ก ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก และประชาชน ทราบถึงปัญหา และมาตรการป้องกันการจมน้ำในเด็ก รวมทั้งการเฝ้าระวังการจมน้ำในชุมชน

2. มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม

เป็นมาตรการที่ดำเนินการเพื่อป้องกันการจมน้ำ ณ แหล่งน้ำ เช่น

- กำจัดแหล่งน้ำเสี่ยงภายในบ้าน และรอบๆ บ้าน
- การสร้างรั้วล้อมรอบแหล่งน้ำเสี่ยง
- การติดป้ายคำเตือนบริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง
- การจัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำได้ไว้บริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง เช่น ถังแกลอน พลาสติกเปล่า ขวดน้ำดื่มพลาสติกเปล่า เชือก ไม้

3. มาตรการด้านนโยบาย/กฎหมาย/กฎระเบียบ/ข้อบังคับ

เป็นมาตรการที่จะควบคุมป้องกันไม่ให้เกิดเหตุทั้งปัจจัยด้านตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น

- การกำหนดให้แหล่งน้ำเสี่ยงภายในชุมชนต้องมีมาตรการป้องกัน
- การกำหนดให้ผู้โดยสารเรือทุกคนต้องใส่เสื้อชูชีพ/เสื้อพวยตัว
- การกำหนดพื้นที่เล่นน้ำที่ปลอดภัยสำหรับแหล่งน้ำที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว
- การกำหนดให้มี Lifeguard ดูแลตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ
- การห้ามดื่มสุราขณะลงเล่นน้ำ/ทำกิจกรรมทางน้ำ

4. มาตรการด้านเยียวยาความเสียหาย

เป็นมาตรการที่ส่งเสริมให้ประชาชน มีความรู้หรือทักษะในการปฐมพยาบาล/ CPR ผู้ประสบภัยทางน้ำ เพื่อเพิ่มโอกาสที่มีชีวิตรอดของคนที่จมน้ำ และลดความเสียหายที่จะเพิ่มมากขึ้นหากไม่รีบดำเนินการช่วยเหลือ เช่น

- การสอนการปฐมพยาบาล/CPR ให้แก่ประชาชน/ผู้นำชุมชน

ตาราง มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม และมาตรการด้านกฎหมาย/ กฎระเบียบ ที่ควรดำเนินการเพื่อป้องกันการจมน้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำเสี่ยง

แหล่งน้ำ	มาตรการ	
ภายในบ้าน	อ่างอาบน้ำ/กะละมัง	■ เทน้ำทิ้งหลังใช้งาน
	โถ่งน้ำ/ถังน้ำ	■ หาฝาปิด/เทน้ำทิ้งหลังใช้งาน
	สระว่ายน้ำยาง	■ เทน้ำทิ้งหลังใช้งาน/หาผ้าคลุม/สร้างรั้วล้อมรอบ
รอบๆ บ้าน	แอ่งน้ำขัง	■ ผึ่งกลบ
	ท่อระบายน้ำ	■ หาดตะแกรงเหล็กปิดด้านบน
	บ่อน้ำโยก	■ หาฝาปิด/สร้างรั้วล้อมรอบ
	อ่างเลี้ยงปลา	■ สร้างรั้วล้อมรอบ
	แหล่งน้ำ	■ จำกัดพื้นที่เล่นสำหรับเด็ก
	ใต้ถุนบ้าน	■ ซ่อมแซมพื้นบ้านที่ชำรุด (ถ้ามี)
ชุมชน	สระว่ายน้ำ	■ สร้างรั้วล้อมรอบ ■ ทำป้ายแจ้งระดับน้ำเป็นระยะ ■ จัดให้มี Lifeguard ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ ■ จัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำ/อุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้บริเวณรอบสระ
	บ่อน้ำ/สระน้ำ เพื่อการเกษตร	■ สร้างรั้วล้อมรอบ ■ ติดป้ายคำเตือน/ทำป้ายแจ้งระดับน้ำ ■ จัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำ/อุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้บริเวณรอบแหล่งน้ำเป็นระยะ
	น้ำตก	■ กำหนดบริเวณที่เล่นน้ำได้/ห้ามเล่นน้ำ ■ ติดป้ายคำเตือน เช่น ห้ามดื่มสุรา บริเวณน้ำลึก ห้ามเล่นน้ำ ช้อนแนะนำเพื่อความปลอดภัย ■ จัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำ/อุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้เป็นระยะ ■ จัดให้มี Lifeguard ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ ■ กำหนดให้ผู้ลงเล่นน้ำทุกคนต้องใส่เสื้อชูชีพ/เสื้อพวยตัว

ตาราง มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม และมาตรการด้านกฎหมาย/ กฎระเบียบ ที่ควรดำเนินการเพื่อป้องกันการจมน้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำเสี่ยง (ต่อ)

แหล่งน้ำ	มาตรการ	
ชุมชน (ต่อ)	คลอง/แม่น้ำ	<ul style="list-style-type: none"> ติดป้ายคำเตือนบริเวณแหล่งน้ำ จัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำ/อุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้บริเวณแหล่งน้ำ กำหนดให้ผู้โดยสารเรือทุกคนต้องใส่เสื้อชูชีพ/เสื้อพองตัว หรือมีอุปกรณ์ลอยน้ำได้ติดตัว ตลอดเวลาที่อยู่ในน้ำ ห้ามดื่มสุราขณะลงเล่นน้ำ/ทำกิจกรรมทางน้ำ
	อ่างเก็บน้ำ/เขื่อน	<ul style="list-style-type: none"> ติดป้ายคำเตือนบริเวณแหล่งน้ำ จัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำ/อุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้บริเวณแหล่งน้ำ กรณีที่เกิดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว <ul style="list-style-type: none"> กำหนดให้มีพื้นที่เล่นน้ำที่ปลอดภัย ควรกำหนดให้ผู้โดยสารเรือทุกคนต้องใส่เสื้อชูชีพ/เสื้อพองตัว ตลอดเวลาที่เดินทาง/ทำกิจกรรมทางน้ำ จัดให้มี Lifeguard ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ ห้ามดื่มสุราขณะลงเล่นน้ำ/ทำกิจกรรมทางน้ำ
ทะเล	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดให้มีพื้นที่เล่นน้ำที่ปลอดภัย ติดป้ายคำเตือน/สัญลักษณ์ เพื่อแจ้งเตือนภัย เช่น ห้ามดื่มสุรา บริเวณน้ำลึก ห้ามเล่นน้ำ ช้อนแนะนำเพื่อความปลอดภัย กำหนดให้ผู้โดยสารเรือทุกคนต้องใส่เสื้อชูชีพ/เสื้อพองตัว ตลอดเวลาที่เดินทางหรือทำกิจกรรมทางน้ำ จัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำ/อุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้บริเวณแหล่งน้ำ จัดให้มี Lifeguard บริเวณชายหาด 	

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก ผ่านสถานบริการสาธารณสุข

เนื่องจากเด็กเล็กยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ดังนั้นมาตรการที่ดีที่สุดสำหรับเด็กเล็กคือ การดูแลอย่างใกล้ชิดของผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก ดังนั้นสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ จึงควรมีการให้ความรู้เรื่องสาเหตุ และมาตรการในการป้องกันเด็กจมน้ำแก่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก ขณะที่พาเด็กมาฉีดวัคซีนและตรวจพัฒนาการ เพื่อให้ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กเกิดความตระหนักและสามารถปกป้องคุ้มครองเด็กจากการจมน้ำได้

หมอและพยาบาลให้ความรู้แก่ประชาชน

การสอนหลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด ให้แก่เด็ก

หลักสูตรการว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดมิใช่การสอนให้เด็กสามารถว่ายน้ำได้ระยะทางไกลหรือทำสวอยอย่างที่สองกันอยู่ในปัจจุบัน แต่หลักสูตรนี้จะสอนให้เด็ก

1) มีความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ เช่น กฎแห่งความปลอดภัยทางน้ำ การไม่ว่ายน้ำคนเดียว รู้จักประเมินแหล่งน้ำ สวมเสื้อชูชีพ การประยุกต์ใช้อุปกรณ์ลอยน้ำอย่างง่าย

2) มีทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำ คือ การสามารถลอยตัวอยู่ในน้ำให้นานที่สุดเพื่อรอการช่วยเหลือ เพราะการว่ายน้ำเข้าฝั่งจะทำให้หมดแรง และจมน้ำก่อนถึงฝั่ง

- การลอยตัวเปล่า เช่น ลอยตัวหงาย (แม่ชีลอยน้ำ) ลอยตัวคว่ำ
- การลอยตัวโดยใช้อุปกรณ์อย่างง่าย เช่น ถังแกลลอนพลาสติกเปล่า ขวดน้ำดื่มพลาสติกเปล่า

สวมเสื้อชูชีพตลอดเวลา
ที่เดินทาง หรือ
ทำกิจกรรมทางน้ำ

การลอยตัวเปล่า
(แม่ชีลอยน้ำ)

การลอยตัวโดยใช้อุปกรณ์
อย่างง่าย เช่น ถังแกลลอน
พลาสติกเปล่า ขวดน้ำดื่ม
พลาสติกเปล่า

3) มีทักษะการช่วยผู้ประสบภัยทางน้ำ คือ การช่วยคนตกน้ำ จมน้ำ โดยใช้อุปกรณ์ เพราะการลงน้ำไปช่วยจะทำให้คนที่ลงไปช่วยถูกกดรัดและจมน้ำไปพร้อมกัน

- **ตะโกน** ว่า “ช่วยด้วย มีคนจมน้ำ” เพื่อให้ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงได้ยิน และเข้ามาให้การช่วยเหลือ
- **โยน** อุปกรณ์ที่ลอยน้ำได้ หาง่าย และอยู่ใกล้ตัวช่วยคนตกน้ำ เช่น ถังแกลลอนพลาสติกเปล่าปิดฝา (ผูกเชือก) ขวดน้ำดื่มพลาสติกเปล่า
- *** โยนพร้อมกันครั้งละหลายๆ โย เพื่อความแม่นยำ
- **ยื่น** อุปกรณ์ที่หาง่ายและอยู่ใกล้ตัวช่วยคนตกน้ำ เช่น ไม้ เชือก หรือผ้าขาวม้า

ตะโกน

“ช่วยด้วย มีคนจมน้ำ”
เพื่อให้ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงได้ยิน
และเข้ามาให้การช่วยเหลือ

โยน

อุปกรณ์ที่ลอยน้ำได้
หาง่าย และอยู่ใกล้ตัว
ช่วยคนตกน้ำ เช่น
ถังแกลลอนพลาสติกเปล่า
ขวดน้ำดื่มพลาสติกเปล่า

ยื่น

อุปกรณ์ที่หาง่าย
และอยู่ใกล้ตัวช่วยคนตกน้ำ
เช่น ไม้ เชือก หรือ
ผ้าขาวม้า

การสื่อสารประชาสัมพันธ์/รณรงค์ และการเฝ้าระวังการจมน้ำในชุมชน

การจมน้ำเป็นสิ่งที่ประชาชนมักเข้าใจว่าเกิดขึ้นจากเคราะห์กรรม/โชครชะตา แต่ความจริงแล้วการจมน้ำเป็นสิ่งที่สามารถป้องกันได้ โดยเฉพาะทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ดังนั้นการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้เด็ก ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก และประชาชน ทราบถึงปัญหา รวมทั้งมาตรการป้องกันการจมน้ำในเด็ก ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ในชุมชน เช่น เสียงตามสาย วิทยุชุมชน โทรทัศน์ท้องถิ่น แผ่นพับ โปสเตอร์ ก็จะเป็นการช่วยป้องกันการจมน้ำได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การร่วมกันเฝ้าระวังการจมน้ำในชุมชนก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะป้องกันการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กลงได้ เช่น การตักเตือนเด็กฯ เมื่อเห็นเด็กเล่นน้ำกันเองตามลำพัง หรือเล่นน้ำในบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง

การตักเตือนเด็กฯ
เมื่อเห็นเด็กเล่นน้ำกันเองตามลำพัง

การห้ามตีน้ำสาดขณะลงเล่นน้ำ/
ทำกิจกรรมทางน้ำ

การกำจัดแหล่งน้ำเสี่ยงภายในบ้าน และรอบๆ บ้าน

เด็กจมน้ำไม่เพียงเกิดขึ้นในแหล่งน้ำที่อยู่นอกบ้านหรืออยู่ในชุมชนเท่านั้น แต่เด็กเล็กสามารถจมน้ำได้ในแหล่งน้ำขนาดเล็กที่มีน้ำสูงแค่ 1 - 2 นิ้ว ซึ่งแหล่งน้ำเหล่านั้นเป็นแหล่งน้ำที่อยู่ในบ้าน และรอบๆ บ้าน เช่น ถังน้ำ กระละมั่ง โอ่ง อ่างบัว บ่อเลี้ยงปลา แอ่งน้ำ ท่อระบายน้ำ แอ่งน้ำขัง ดังนั้นจึงควรมีการกำจัดแหล่งน้ำเสี่ยงภายในบ้าน และรอบๆ บ้าน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กจมน้ำได้ เช่น ปิดประตูห้องน้ำ เทน้ำทิ้งจากถัง/กระละมั่งหลังใช้งาน หาฝาปิดถังน้ำ/ตุ่มน้ำให้มิดชิด ผังกลบแอ่งน้ำขัง

เด็กเล็กสามารถจมน้ำได้ในแหล่งน้ำขนาดเล็กที่มีน้ำสูงแค่ 1 - 2 นิ้ว

เทน้ำทิ้งจากภาชนะใส่น้ำหลังใช้งาน

หาฝาปิดถังน้ำ/ตุ่มน้ำให้มิดชิด

ผังกลบแอ่งน้ำขัง

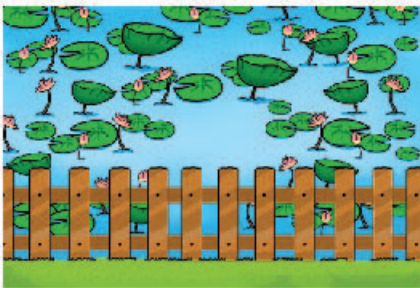

การสร้างรั้วล้อมรอบ/การติดป้ายคำเตือน/ การจัดให้มีอุปกรณ์ลอยน้ำ ไว้บริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง

เด็กที่อายุมากกว่า 5 ปีจะเริ่มออกไปเล่นนอกบ้าน และบางครั้งก็หนีผู้ปกครองไปเล่นน้ำ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการแหล่งน้ำเสี่ยงในชุมชนให้มีมาตรการความปลอดภัย

- **กรณีแหล่งน้ำขนาดเล็กหรือสระวัยน้ำ** ควรมีการสร้างรั้วล้อมรอบแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันเด็กแอบลงไปเล่นน้ำ

- **กรณีแหล่งน้ำขนาดใหญ่** ซึ่งไม่สามารถสร้างรั้วได้ ก็ควรมีการติดป้ายคำเตือน เพื่อเป็นการตักเตือนไม่ให้เด็กมาเล่นน้ำ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ช่วยผู้ประสบภัยไว้บริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง เช่น ถังแกลลอนพลาสติกเปล่าผูกเชือก ขวดน้ำดื่มพลาสติกเปล่า ไม้ เพราะหากเกิดกรณีฉุกเฉินก็จะสามารถช่วยเหลือคนจมน้ำได้อย่างทันท่วงที

สร้างรั้วล้อมรอบแหล่งน้ำ

ติดป้ายคำเตือน และจัดให้มีอุปกรณ์ช่วยผู้ประสบภัยไว้บริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง เช่น ถังแกลลอนพลาสติกเปล่าผูกเชือก ขวดน้ำดื่มพลาสติกเปล่า ไม้

การกำหนดให้มีกฎหมาย/กฎระเบียบ/ ข้อบังคับ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางน้ำ

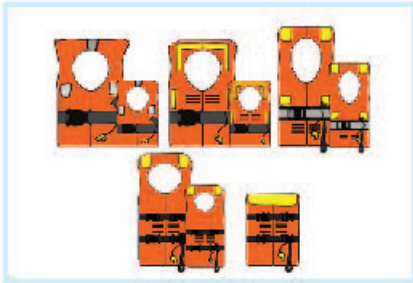
มาตรการทางด้านกฎหมายเป็นมาตรการหนึ่งที่จะควบคุมป้องกันไม่ให้เกิดเหตุ ซึ่งท้องถิ่นและชุมชนสามารถร่วมกันกำหนดแนวทางเพื่อดำเนินการให้แหล่งน้ำในพื้นที่นั้นๆ เกิดความปลอดภัยทางน้ำได้ เช่น

- การกำหนดให้แหล่งน้ำเสี่ยงภายในชุมชนต้องมีมาตรการป้องกัน เช่น หากมีการขุดสระน้ำขึ้น เจ้าของสระน้ำจะต้องมีมาตรการป้องกัน รวมทั้งรับผิดชอบหากมีการจมน้ำเกิดขึ้นในสระ

- การกำหนดให้ผู้โดยสารเรือทุกคนต้องใส่เสื้อชูชีพ/เสื้อพยุงตัว ตลอดเวลาที่เดินทางหรือทำกิจกรรมทางน้ำ

เสื้อชูชีพ/เสื้อพยุงตัว เป็นอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยทางน้ำ ซึ่งจะช่วยให้คนใส่ลอยตัวอยู่ในน้ำได้ อย่างไรก็ตามเสื้อชูชีพ/เสื้อพยุงตัวมีความแตกต่างกัน ดังนี้

เสื้อชูชีพ	เสื้อพยุงตัว
<ul style="list-style-type: none"> ● ถูกออกแบบให้พลิกตัวผู้ประสบภัยในท่านอนคว่ำในน้ำให้หงายหน้าขึ้น ● สามารถใช้กับผู้ประสบภัยที่ไม่รู้สึกตัว/หมดสติ/สลบได้ ● เเทอะทะ และจำกัดการเคลื่อนไหว	<ul style="list-style-type: none"> ● ถูกออกแบบให้เป็นตัวช่วยลอยอยู่ในน้ำมากกว่าเป็นอุปกรณ์ช่วยชีวิต ● ไม่ช่วยพลิกตัวผู้สวมใส่ให้อยู่ในท่าหงายหน้า ● เหมาะสำหรับผู้ที่สติและรู้สึกตัว (ไม่เหมาะสำหรับกรณีที่ผู้ประสบภัยไม่รู้สึกตัว/สลบ) ● สวมใส่ได้สบาย และเคลื่อนไหวได้คล่องตัว ● เหมาะสำหรับกีฬาทางน้ำ เช่น สกีนน้ำ เจทสกี แล่นเรือใบ เรือแคนู ● หากใส่เสื้อพยุงตัว ต้องติขาช่วยเพื่อให้หน้าไม่คว่ำและสามารถเคลื่อนที่ไปในน้ำ

เสื้อชูชีพ

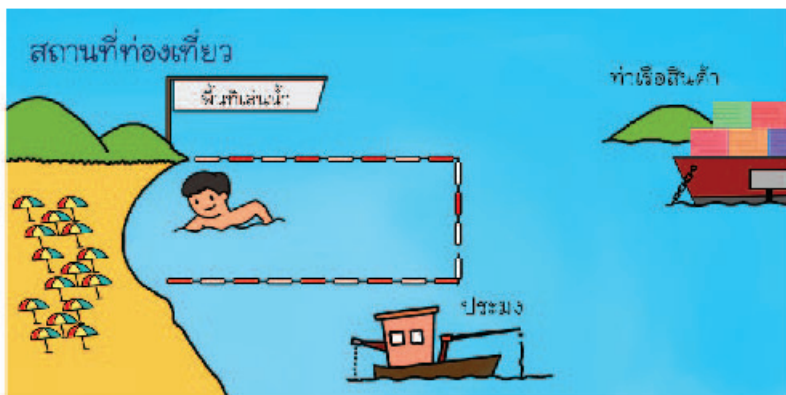

เสื้อผยงตัว

- การกำหนดพื้นที่เล่นน้ำที่ปลอดภัยสำหรับแหล่งน้ำที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เหตุการณ์การจมน้ำหลายครั้ง เกิดขึ้นในแหล่งน้ำที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เช่น น้ำตก ทะเล ทะเลน้ำจืด จึงควรมีการกำหนดบริเวณสำหรับเล่นน้ำที่แยกออกจากกิจกรรมทางน้ำอื่นๆ เช่น พายเรือ เจ็ทสกี เรือลากกล้วย เรือลากร่ม ท่าเทียบเรือ เรือประมง เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำได้อย่างปลอดภัย

- การกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ชีวิตพิทักษ์ (Lifeguard) เพื่อดูแลประชาชนและนักท่องเที่ยว ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ ทั้งในสระว่ายน้ำ และแหล่งน้ำที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

- การห้ามดื่มสุราระหว่างเล่นน้ำ/ทำกิจกรรมทางน้ำ

การกำหนดให้มีพื้นที่เล่นน้ำที่ปลอดภัยสำหรับแหล่งน้ำที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

การสอนการปฐมพยาบาล/CPR ให้แก่ประชาชน/ผู้นำชุมชน

เด็กจมน้ำมีเวลาเพียง 4 นาทีในการช่วยชีวิต ประกอบกับการจมน้ำส่วนใหญ่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่อยู่ในชนบท/ชุมชน ดังนั้นการสอนให้ประชาชน/ผู้นำชุมชนรู้วิธีการปฐมพยาบาล/CPR จะช่วยให้เด็กที่จมน้ำมีโอกาสรอดชีวิตมากยิ่งขึ้น เพราะการปฐมพยาบาลที่สำคัญที่สุดสำหรับคนจมน้ำคือการช่วยให้ผู้ประสบภัยหายใจให้ได้เร็วที่สุด

ที่สำคัญห้ามจับเด็กอุ้มพาดบ่า/วิ่งรอบสนาม/กดท้องเพื่อกระแทกเอาน้ำออก หรือจับเด็กห้อยหัวและเขย่าเพื่อเอาน้ำออก ซึ่งเป็นวิธีที่ผิด เพราะความพยายามที่จะเอาน้ำออก ไม่มีความจำเป็นและอาจก่อให้เกิดผลเสียได้ เพราะเด็กจะอาเจียนและอาจทำให้สำลัก อีกทั้งจะทำให้การช่วยเหลือเด็กช้าลงไปอีก ซึ่งมีผลทำให้เด็กขาดอากาศหายใจนานยิ่งขึ้น

การปฐมพยาบาล

- 1) โทรศัพทแฉงที่หมายเลข 1669 หรือหน่วยพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด
- 2) จับคนจมน้ำนอนบนพื้นราบ แห้ง และแข็ง
- 3) ตรวจสอบว่ารู้สึกตัวหรือไม่ โดยใช้มือ 2 ข้างจับไหล่ เขย่าพร้อมเรียกดังๆ
  - **กรณีรู้สึกตัว:** เช็ดตัวให้แห้ง เปลี่ยนเสื้อผ้าและห่มผ้าเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย และนำส่งโรงพยาบาลทุกราย

• กรณีไม่รู้สึกตัว ไม่ตอบสนอง

● ช่วยหายใจ ทำดังนี้

- เปิดทางเดินหายใจ โดยการกอดหน้าผาก เขยคาง
- เป่าปาก* โดยวางปากครอบปากผู้ป่วย บีบจมูก เป่าลมเข้า
ให้หน้าอกผู้ป่วยยกขึ้น (เป่าปาก 2 ครั้ง)

● กอดกดหัวใจ ทำดังนี้

- วางสันมือขนานกับแนวกึ่งกลางหน้าอก (กึ่งกลางหัวนมทั้ง 2 ข้าง)
ประสานมือ แขนตั้งฉาก
- กดหน้าอกให้ยุบประมาณ 1 ใน 3 ของความหนาของหน้าอก
ความเร็ว 100 ครั้งต่อนาที
- กดหัวใจ 30 ครั้ง สลับกับการเป่าปาก 2 ครั้ง ทำไปจนกว่า
ผู้ประสพภัยจะรู้สึกตัวและหายใจได้เอง

4) ถ้าผู้ป่วยหายใจได้แล้ว

- จับผู้ป่วยนอนตะแคงข้าง ศีรษะหงายไปข้างหลังเพื่อให้น้ำไหลออกทางปาก
- ใช้ผ้าห่มคลุมผู้ป่วยเพื่อให้เกิดความอบอุ่น งดน้ำและอาหาร
- นำส่งโรงพยาบาลทุกราย ไม่ว่าจะมียาการหนักเบาเพียงใด

* **หมายเหตุ:** “การเป่าปาก” ยังจำเป็นสำหรับผู้จมน้ำ (เป็นข้อยกเว้นของ CPR 2010) เพราะผู้ที่จมน้ำหมดสติ เนื่องจากขาดอากาศหายใจ จึงยังคงต้องเริ่มต้นจากการเป่าปากเพื่อช่วยหายใจอยู่

ห้ามจับคนจมน้ำอ้อมพาดบ่า
เพื่อกระแทกเอาน้ำออก

ช่วยหายใจโดยการเป่าปาก

กอดกดหัวใจ

แบบฟอร์ม ก

แบบสำรวจข้อมูลเพื่อการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำในชุมชน/พื้นที่

คำชี้แจง กรุณากรอกรายละเอียด และใส่เครื่องหมาย/ในช่องที่ได้มีการดำเนินการ

- ชื่อชุมชน/พื้นที่: .....
- ที่อยู่ของชุมชน/พื้นที่: หมู่ที่ ..... ถนน ..... ตำบล.....
อำเภอ ..... จังหวัด ..... ไปรษณีย์ .....
- ในชุมชน/พื้นที่ มีเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน ..... คน

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
0 - 4			
5 - 9			
10 - 14			
รวม			

- ในชุมชน/พื้นที่ มีเด็กอายุ 6 - 14 ปี

ความรู้/ทักษะ		จำนวน (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
4.1	ว่ายน้ำเป็น			
4.2	ว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด			
4.3	มีทักษะการลอยตัวในน้ำ (ลอยตัวหงาย, ลอยตัวคว่ำ, ลุกหมาดกน้ำ)			
4.4	มีทักษะการช่วยเหลือคนตกน้ำที่ถูกต้อง (ไม่ลงน้ำไปช่วย แต่ช่วยด้วยการยื่นหรือโยนอุปกรณ์)			
4.5	มีทักษะการช่วยฟื้นคืนชีพเบื้องต้น (CPR)			

5. ในชุมชน/พื้นที่ มีประชาชน

ความรู้/ทักษะ		จำนวน (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
5.1	ว่ายน้ำเป็น			
5.2	มีทักษะการช่วยฟื้นคืนชีพเบื้องต้น (CPR)			

6. ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ในชุมชน/พื้นที่ เคยมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี **เสียชีวิตจากการจมน้ำ** หรือไม่
 ไม่มี   มี จำนวน ..... คน
7. ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ในชุมชน/พื้นที่ เคยมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี **ตกน้ำหรือจมน้ำ แต่ไม่เสียชีวิต** หรือไม่
 ไม่มี   มี จำนวน ..... คน
8. แหล่งน้ำที่มีคนเคยจมน้ำ (ใส่หมายเลขจำนวนครั้งที่เกิดเหตุ หลังชื่อแหล่งน้ำเสี่ยง)

แหล่งน้ำ	ครั้ง	แหล่งน้ำ	ครั้ง
อ่างอาบน้ำ/กะละมัง		บ่อน้ำ/สระน้ำเพื่อการเกษตร	
โอ่งน้ำ/ถังน้ำ		คลอง	
อ่างเลี้ยงปลา		แม่น้ำ	
สระว่ายน้ำยาง		น้ำตก	
บ่อน้ำโยก		เขื่อน/อ่างเก็บน้ำ	
แอ่งน้ำขัง		ทะเล	
ท่อระบายน้ำ		อื่นๆ (ระบุ)	
สระว่ายน้ำ			

9. ผู้สำรวจ วันที่.....
 ชื่อ-นามสกุลผู้สำรวจ .....
- ตำแหน่ง ..... หน่วยงาน .....
- ถนน ..... ตำบล ..... จังหวัด .....
- มือถือ ..... โทร ..... โทรสาร.....

แบบฟอร์ม ข

แบบสำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงภายในชุมชน

คำชี้แจง กรุณากรอกรายละเอียดในช่องที่ได้มีการดำเนินการ

1. ชื่อชุมชน/พื้นที่: .....
2. ที่อยู่ของชุมชน/พื้นที่: หมู่ที่ ..... ถนน ..... ตำบล.....
อำเภอ ..... จังหวัด ..... ไปรษณีย์ .....
3. ในชุมชน/พื้นที่ มีแหล่งน้ำเสี่ยง

แหล่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	ระบุสถานที่
สระว่ายน้ำ		
บ่อน้ำ/สระน้ำเพื่อการเกษตร		
น้ำตก		
คลอง		
แม่น้ำ		
เขื่อน/อ่างเก็บน้ำ		
ทะเล		
อื่นๆ (ระบุ)		

4. ผู้สำรวจ วันที่.....
ชื่อ-นามสกุลผู้สำรวจ .....
- ตำแหน่ง ..... หน่วยงาน .....
- ถนน ..... ตำบล ..... จังหวัด .....
- มือถือ ..... โทร ..... โทรสาร.....

แบบฟอร์ม ค แบบสำรวจแหล่งน้ำเสียงภายในบ้าน และรอบบ้าน

คำชี้แจง กรุณากรอกรายละเอียดในช่องที่ได้มีการดำเนินการ

- ชื่อ-นามสกุล เจ้าของบ้าน: .....
- ที่อยู่: บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ถนน ..... ตำบล.....
อำเภอ ..... จังหวัด ..... ไปรษณีย์ .....
มือถือ ..... โทร ..... โทรสาร .....
วันที่.....
- ในบ้าน/รอบๆ บ้าน มีแหล่งน้ำเสียง

แหล่งน้ำภายในบ้าน	จำนวน (แห่ง)	ระบุสถานที่
อ่างอาบน้ำ/กะละมัง		
โถ่งน้ำ/ถังน้ำ		
สระว่ายน้ำยาง		
อื่นๆ (ระบุ)		

แหล่งน้ำรอบๆ บ้าน	จำนวน (แห่ง)	ระบุสถานที่
แอ่งน้ำขัง		
ท่อระบายน้ำ		
บ่อน้ำโยก		
อ่างเลี้ยงปลา		
อื่นๆ (ระบุ)		

สุขภาพดี
เริ่มต้นที่นี่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
โทรศัพท์ 0 2951 0402, 0 2590 3967-8
www.thaincd.com , www.facebook.com/thaincd